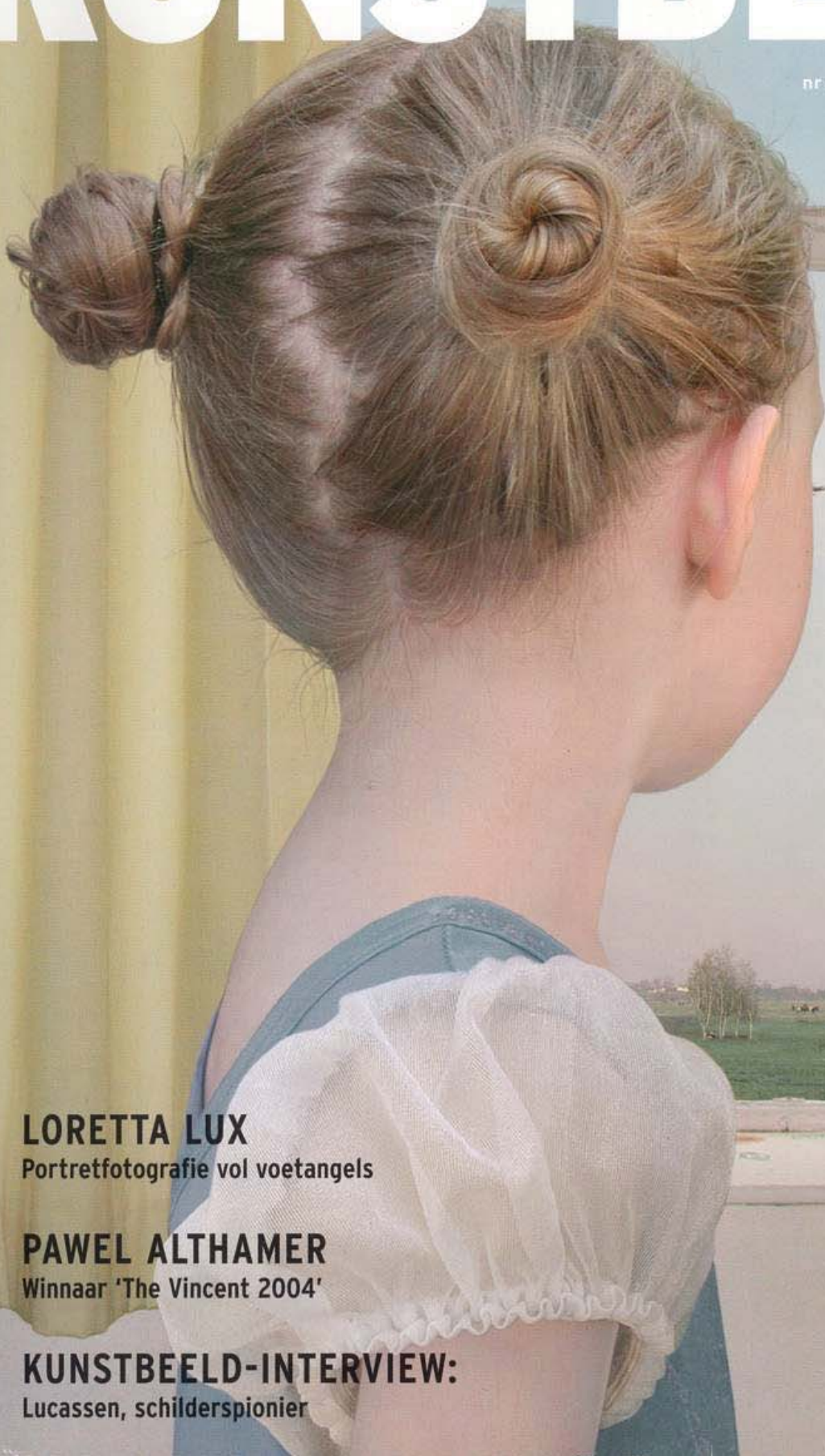

BIJLENGA • CHARLOTTE DUMAS • FABRITIUS • PERMEKE • FRANK V.D. SALM • LUCASSEN • JAMES BROWN • LORETTA LUX • PAWEL ALTHAMER

KUNSTBEELD

tijdschrift voor beeldende kunst
nr 09 2004 • €7,95 (NL) • €8,95 (B)

LORETTA LUX
Portretfotografie vol voetangels

PAWEL ALTHAMER
Winnaar 'The Vincent 2004'

KUNSTBEELD-INTERVIEW:
Lucassen, schilderspionier

www.kunstbeeld.nl

LORETTA LUX

Angstaanjagende werkelijkheid

SCHILDEERT FOTO'S

Rond 1540 schilderde Angelo Bronzino een portret van Bia, de onwettige dochter van Cosimo I. de Medici. Een kille weergave van een kind dat door haar kleding, door de juwelen die ze draagt en door haar ernstige blik van al haar kinderlijkheid is ontdaan. Het is een kloon van de moeder, geen dochter die verwekt is door hitsige, overspelige ouders. Formeel is het portret volledig in balans. De blauwe achtergrond plaatst het kind effectief in het brandpunt van de aandacht. De chique kleding is met de grootste precisie geschilderd. Het blozende gezicht is perfect. Het licht valt waar het vallen moet. Bronzino toont zich de ware maniërist. Angstaanjagend nauwkeurig. Fotografe Loretta Lux sluit naadloos aan op de portretkunst van Bronzino. Haar expositie bij Torch markeert meteen het 20-jarig bestaan van de galerie.

Loretta Lux (Dresden, 1969) is oorspronkelijk opgeleid als schilder. Bronzino, Velasquez, Goya, Runge, het zijn voor haar vertrouwde voorgangers. Toen ze de overstap maakte naar de fotografie liet ze de schilderkunst niet achter zich. Zelf zegt ze daarover: "Ik denk nog steeds als een schilder, met name bij het structureren van mijn foto's (...). De modellen, de kostuums, de rekwisieten, de achtergronden, ik zoek ze allemaal heel erg nauwgezet uit." Voor haar is de computer gelijk aan opgespannen linnen en software dient als palet en kwast. Haast letterlijk. Het is niet zo, dat ze, gegrepen door de elektronische mogelijkheden, allerlei beelden vermengt, vervormt en aanvult. Ze gebruikt digitale technieken om haar portretten een schilderachtig uiterlijk te kunnen geven. Ze voorziet ze van een tactiele huid en schuift geschilderde en gefotografeerde beelden letterlijk over elkaar heen. Ze blijft in menig opzicht trouw aan Angelo Bronzino. Haar portretten betreffen meestal kinderen. Onder de tien, maar tegelijkertijd veel ouder. Ze staan of zitten middenin het beeld. Ze kijken

je aan. Met dode ogen, ogen waarin iedere sprankeling ontbreekt. 'At the window' (2004) lijkt een uitzondering. Hierop kijkt het meisje quasi geïnteresseerd uit het raam. Haar ouwelijke knotjes zijn in dit geval waardige vervangers voor haar ogen. De gezichten van de kinderen lijken van porselein. Tussen wit en roze. Zonder tekening, zonder vuiltje of schrammetje. Ze hebben gedateerde kleding aan. Van een truttige degelijkheid. Duits. Jaren vijftig. Hema. Lullige ruiten bloesjes, truitjes met ruches of strikjes. Hun gebaren lijken ingestudeerd. Ze ogen vaak ongemakkelijk of onnatuurlijk. In strijd met de uitgestreken gezichtjes. 'Marianne' (2004) heeft een houding van verweer, maar die vertaalt zich niet in haar blik. De kinderen bevinden zich in een lege omgeving. 'Paulin' (2002) zit voor de uitgestrekte zee, 'Isabella' (2001) staat tegen een wolkenlucht, de 'Girl with Crossed Arms' (2001) staat in een open landschap, de jongen uit 'Study of a Boy 2' (2002) zit in een kale kamer, het meisje in 'The Blue Dress' (2004) moet het met een egaal blauwe achtergrond doen. De kleuren zijn op zijn zachtst gezegd merkwaardig. Te pastelachtig of te helder. De tinten van de omgeving keren terug in de motieven van de kleding, in de gezichten en in de kleur van het haar. Lux zoekt een weg tussen maniërisme en edelkitsch. Ze vertekent de werkelijkheid met een angstaanjagende lieflijkheid. Zoals kitsch je toelacht terwijl je weet dat het rotzooi is.

Loretta Lux spreekt zelf over 'forlornness' als thema van haar werk. Wat mij betreft is die eenzaamheid, die troosteloosheid van een verpletterende soort. Al haar kinderen lijken te moeten doen wat er van ze gevraagd wordt, al haar kinderen lijken eruit te zien zoals anderen zeggen dat ze eruit moeten zien, al haar kinderen lijken hun identiteit te moeten ontkennen of, sterker nog, te moeten inleveren. Er is geen enkele reden voor kinderlijke vrolijkheid. Op deze manier kind zijn moet vreselijk zijn. Ik kan er niet aan ontkomen deze thematiek mede in verband te brengen met de cultuur van het land waarin Lux opgroeide. Met name met de cultuur van vijftientwintig of meer jaar geleden, toen ze zelf de leeftijd van haar modellen had. Schoolkinderen die aan het begin van de les, staand naast hun leraar, de juf of de meester begroeten met een knik door de knieën, een knikje met het hoofd.

Milo © Loretta Lux, VG Bild-Kunst, Bonn 2004, Courtesy Torch Gallery

Yanan © Loretta Lux, VG Bild-Kunst, Bonn 2004, Courtesy Torch Gallery

Gehoorzaamheid die gesymboliseerd wordt door de eenvormigheid van een schooluniform. De formele omgangsvormen tussen volwassenen. Het nadrukkelijke verschil tussen Du en Sie. Het haast spreekwoordelijke gebrek aan humor of relativering. Het zijn allemaal zaken die zich slecht verdragen met de onbevangingheid, onbezorgdheid en de roekeloosheid van een kind. De verwantschap die Lux voelt met schilders als Velasquez en Bronzino is veel meer dan een professionele verwantschap. Zij waren de schilders van koningskinderen en kinderen uit geboede families die moesten leven in een keurslijf van hofregels en statuscodes. Zij drukten als weinig anderen uit wat kindzijn in een cultureel bepaalde, beperkende omgeving betekent. Voor veel kinderen was een dergelijke opvoeding een even onbedoelde als onvermijdelijke opmaak naar de eenzaamheid. Behalve deze tastbare eenzaamheid is er nog een andere reden waarom haar foto's me af en toe de kriebels bezorgen. Er zijn details die me bij eerste aanblik ontgaan en pas later goed tot me doordringen. Op 'Hidden Rooms 1' uit 2001 bijvoorbeeld staat een meisje met knotjes, in een hulpeloos, slecht passend jurkje, met haar blote voetjes op een houten vloer. Achter haar blijken allerlei glasscherven te liggen. Is het schijn of hebben haar voetzolen inderdaad een roedere kleur dan de rest van haar lichaam? In het grove pleisterwerk van 'Study of a Boy 2' is een deel van een spookstad gekrast. Een vrouw met kinderwagen lijkt naar binnen te willen rijden. Deze en andere verborgen werkelijkheden doen me denken aan de manier waarop sprookjes zijn opgebouwd. De Duitse sprookjes van de gebroeders Grimm bijvoorbeeld. Ogenscheinlijk onschuldige verhaal-

tjes voor kinderen waarin wreedheid schuilgaat achter een suikerzoete buitenkant. Loretta Lux wil niet alleen wijzen op haar eigen ongelukkige jeugd, ze zegt die tijd symbool te willen maken voor de 'human experience' in het algemeen. Vanuit dat perspectief gezien krijgt het ouwelijke van de kinderen een andere, extra dimensie. Zoals de huidige overvloed aan video zich tegen het medium begint te keren, zo zijn er steeds meer kunstliefhebbers die aan fotomoeheid beginnen te lijden. Het is niet voor niets dat de tekening en het schilderij weer aan een opmars bezig zijn. Ik moet toegeven dat ik de laatste jaren teveel Nan Goldins, teveel Rineke Dijkstra's, te veel Struthen en ook teveel Tillmansen ben tegengekomen. Het zou echter onterecht zijn het medium daarvan de schuld te geven en vervolgens daarvoor te straffen. Met name kunstenaars als Loretta Lux laten zien hoe je op een oorspronkelijke manier met een op zich uniek medium kunt omgaan. Zij slaagt erin om de fotografie een natuurlijke relatie aan te laten gaan met de schilderkunst. Haar portretten sluiten enerzijds aan bij een eeuwenoude portrettraditie. Anderzijds is het vervreemdende karakter van haar werk dank verschuldigd aan moderne digitale technieken. Loretta Lux staat net zo ver van Angelo Bronzino (1503-1572) als van kunstenaars als de Amerikaan Anthony Goicolea (1962). Dat is meer dan voldoende reden om haar werk met grote interesse te blijven volgen.

Recent werk van Loretta Lux is van 4 september t/m 9 oktober te zien bij Torch Gallery, Lauriergracht 94 Amsterdam

